

Foretak har sin myndighet delegert fra kommunestyret

Kommunal Rapport 20.12.2021, Jan Fridthjof Bernt, professor emeritus ved Universitetet i Bergen

Begrenser kommuneloven hvor mye makt et kommunalt foretak kan ha?

SPØRSMÅL: Kommunale foretak er en del av kommunen som rettssubjekt, og det vil følgelig være kommunen som er part i inngåtte avtaler, rettssaker eller i forhold knyttet til offentlige myndigheter.

Kommunen, med kommunestyret som øverste myndighet, er således juridisk eier av bygg, maskiner, kjøretøy, aksjer og andre eiendeler som inngår i foretakenes balanse. Foretakene kan være gitt brede fullmakter i sine vedtekter.

Er om det noen absolutte begrensninger i kommuneloven for delegering av avgjørelsesmyndighet til kommunale foretak ved:

- Kjøp og salg av aksjer
- Etablering og avvikling av aksjeselskap
- Å overdra anleggsmidler til aksjeselskap (tingsinnskudd)?

Kan avgjørelsesmyndighet til nevnte forhold delegeres fritt til kommunale foretak, eller skal avgjørelser i slike saker foretas av kommunestyret som øverste myndighet og rettssubjekt for kommunale foretak?

Hvem har rett til å representere aksjeeier på generalforsamlingen i et aksjeselskap når foretaket er oppført som eier i aksjeeierboken? Ligger denne rettigheten til det enkelte kommunale foretak, eller har andre i kommunen, herunder ordfører og kommunedirektør, rett til å representere aksjeeier på generalforsamlingen?

SVAR: (1) I kommuneloven [§ 9-4](#) er fastslått at kommunale foretak ledes av et styre og en «daglig leder». Styret er ett av de «andre kommunale organer» som er listet opp i [§ 5-2](#).

Det er særlige regler blant annet om styrets sammensetning i §§ [9-5](#), [9-6](#) og [9-7](#), om styremøtene i [§ 9-9](#), om styrets myndighet i [§ 9-8](#), og om daglig leders myndighet i [§ 9-12](#). Så langt ikke annet følger av disse eller andre bestemmelser i loven, «gjelder de samme bestemmelsene som for [andre] folkevalgte organer». Det betyr at bestemmelsene i [§ 5-3](#) om adgang til intern delegering fra kommunestyret til folkevalgte organer «innenfor rammene av denne loven eller annen lov» gjelder også ved delegering til foretaket. Slik delegering vil da måtte være rettet til styret for foretaket.

Daglig leder er etter [§ 9-2](#) første avsnitt «direkte underordnet styret», men kan opptre på vegne av styret uten særskilt fullmakt hvis det er tale om saker som ikke er «av uvanlig art eller av stor betydning for foretaket» og dermed ligger innenfor rammen av «den daglige ledelsen» av dette.

Omfanget av foretakets fullmakter vil i første rekke fremgå av vedtektene for dette, se særlig [§ 9-3](#), der det er fastsatt at vedtektene skal angi «foretakets formål», og [§ 9-8](#) første avsnitt som krever at «virksomheten drives i samsvar med ... kommunens eller fylkeskommunens økonomiplan og årsbudsjett og andre vedtak eller retningslinjer som er fastsatt av kommunestyret eller fylkestinget». Uten særlige holdepunkter i vedtektene eller andre fullmakter fra kommunestyret, vil foretaket normalt ikke kunne engasjere seg i den type transaksjoner som er nevnt i spørsmålet, men det er så vidt jeg kan se ikke noe i veien for at kommunestyret kan tillegge foretaket slike oppgaver, i vedtekt eller – mer praktisk – i en konkret fullmakt.

Foretaket utøver alltid sine funksjoner (med unntak av løpende personalansvar, se [§ 9-12](#) andre avsnitt) i kraft av delegert myndighet fra kommunestyret, og kan bare instrueres eller overprøves av dette. Kommunedirektøren er imidlertid tildelt et «utsettende veto» i [§ 9-16](#) andre avsnitt. Hun «kan instruere styret og daglig leder om at et vedtak i foretaket ikke skal iverksettes før kommunestyret eller fylkestinget har behandlet saken». Denne kontrollmekanismen reduserer betenkeligheten ved så vidt brede delegeringsvedtak som det her kan være tale om.

Stemmerett på generalforsamlingen har den som er eier av aksjene, eller som har fått fullmakt fra denne til å opptre på vegne av eier. Oppføringen av foretaket som eier i aksjeeierboken er dermed gal, og må da forstås bare som en stående fullmakt til foretakets ledelse til å ivareta denne funksjonen. Men det er en fullmakt som kommunestyret kan tilbakekalle, generelt eller i en enkeltsak, og vedta at noen annen skal møte for kommunen, f.eks. ordføreren eller kommunedirektøren.